

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... — — — 16 kor.
 Negyedévre... — — — 4 "

Helyben hához fordva:
 Egész évre... — — — 20 kor.
 Negyedévre... — — — 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... — — — 24 kor.
 Negyedévre... — — — 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

Amorositás kifizetése visszafizetés
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes minden árcs 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 27.

A jövő.

Írta: dr. Molnár Imre.

A socialismus.

Miután a munkatényező ezen kimagasló jelentőségét a jövő szempontjából nagy vonásokban ismerttettem, e kérdésnek mintegy természetes folytatásaként reáérthetek a munka új, helyesebb szabályozását megvalósítani akaró socialismus rövid kifejtésére. Nem foglalkozhatom ezzel részletesen, röviden csak azt a socialismust akarom ismertetni, melyet legtöbbször követnek s még hazánkban is nagy rohamossággal fellépett.

Ez alatt a socialismus alatt ma legtöbbször oly közgazdasági jogrend kialakulását értik, mely nem ismer egyéni tulajdont, a földbirtok, a termelési eszközök, a tőke felett, hanem csak köztulajdont.

Ez a socialismus képezi a mai socialdemokratia lényegét és a párt, amely a népuralom segítségével ezt keresztül vinni akarja, nevezetesen socialdemokratianak.

A mai közgazdasági rend az egyéni szabadság és a magántulajdon szentségének elvén alapszik. Töröljétek el az emberiség haladásának ezt a két nélkülözhetetlen alapját, úgy megszüntették az emberiség legértékesebb erényét a szor-

galmat és takarékossgot; megtámadják a családi életet az ezen alapuló államot; úgy megsemmisítették a civilizációt.

Ámde ha ez a tétel kétségtelen igazság is, jogosan feltehető a kérdés, vajjon a mai közgazdasági rendnek nincsenek-e oly mélyreható hibái, melyek égetően sürgős javításokat igényelnek? Az újabbkori termelési processzus nyomán, különösen a gyári ipar, a nagy üzemek mesés kialakulásával, a minden oldalról szerzett szomorú tapasztalatok, kétségtelenül beigazolták a sokoldalú igazságtalanságot és embertelenséget a munkásosztályl szemben.

A socialdemokratia teljesen felforgatni akarja az eddigi társadalmi és közgazdasági rendet, mert a letagadhatatlan előforduló nagy igazságtalanságokat csak ily radikális intézkedéssel véli kiüríthetőnek. Míg ellenben mások a társadalmi osztályok érdekellentéteit a mai jogrend alapján is kiegyenlíthetőnek tartják; kik lehetők tartanak oly gazdasági jogrend megalakítását, mely a mai bérvizonyok további fenntartása mellett, a különböző gazdasági osztályok békés együttélését biztosítja; csak hogy nem szabad megengedni, hogy a munka szerződés eszközzé váljék a munkásosztályok kizsárolására.

Ennek a kérdésnek az utóbbi irányban való eldöntésétől függ a jövő emberiség nyugalma, haladása, civilizációja. A mai társadalmi rendet kigunyolni, össze-

törni sokan vállalkoztak; de az évezredek át kipróbált útját az emberiségnek, más bebizonyíthatólag jobb sikert ígérő alkotással helyettesíteni, eddig senkinek sem sikerült. Merészek a romlásban akadnak számosan, de a megsemmisítendő rend helyébe újat, biztatóbbat állítani senki sem volt képes.

A mai jogrend fenntartása mellett a szükséges javítások szószólói voltak a múlt század második felében Németország nagytekintélyű gazdasági írói, a tanszéki socialisták (katheder socialist). Ebben az irányban működnek az összes civilizált világ munkásvédő törvényei és társadalmi intézményei is.

A hajdani céhszerkezet helyébe, mely a munkást, több tekintetben korlátozta, de megélhetését is biztosította, ma az iparszabadság lépett. Ezzel együtt jár a teljesen szabad munkaszerződés, az egyének korlátlan rendelkezése személye és munkaereje felett. Ez a korlátlan rendelkezési szabadság azonban teljesen önmagára utalta a munkást, kinek sorsával többé senki sem törődött, ki iránt magát kötelezve senki sem érezte. A szabadság ezen korlátlansága megölte a legtöbb munkás gazdasági existenciáját. A tanulatlan, minden tőkét nélkülöző, egyedül két kezére utal; munkás, igen sokszor önhibáján kívül képtelen volt a maró érdekharcban biztosítani helyzetét s a szegény segélyezés megszégyenítő támogatására szorult.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Szent László a magyarok igaz bírása.

A Kath. Kir. Szent-László ünnepélyén felolvasta:

dr. Karácsonyi János.

Ünnepeltük a templomban Szent-Lászlót, mint Istennek szolgáját. Ezzel nem áll ellentétben, hanem nagyon is hozzáillik, hogy ünnepeljük őt most, mint a magyarok nagy királyát. Nem jutott volna ő sem a szentek sorába, ha Istenből kijelölt hivatásának, királyi hivatalának kötelességeit nem teljesítette volna, ha nem lett volna többek közt a magyarok igaz bírása.

Mit ér a földnek egy-egy, bár kedves és termékeny pontján való letelepülés, ha ott életünk mindennap, sőt a napnak minden órájában veszedelemben forog?

Ki fogja a földet művelni, vagy művelteni, ki fogja azt bevetni vagy bevettetni, ha nem biztos, hogy a földnek gyümölcse az övé lesz? ha attól retteghet, hogy aratáskor, vagy szüretkor eljön az, a ki se nem dolgozott, se nem kockáztatott semmit, és erőszakkal elvisz mindent?

Élet és vagyon-biztonság nélkül, legyen bár az a földterület tele szépségekkel, tele kincsekkel, nem ország, nem haza az, hanem rablófészek, nyomorúság, veszedelem tanyája!

Hogy a Kárpátok tája és a négy folyó tájéka Szent-László idejében állandó hazája és megszeretett othona lett a magyarnak azt főleg

Szent Lászlónak, úgyis mint hadvezérnek, úgyis mint igaz bírónak köszönhetjük. A külső ellenségtől mint hadvezér mentette meg, honfirtasait, ámde a belső ellenségtől az élet és vagyonbiztonság megrontóitól, mint a magyarok igaz bírása szabadította meg hazánkat. Szent-Lászlónak az élet és vagyonbiztonságért folytatott küzdelmeit és így a magyarság belső megerősödésére irányított fáradozásait akarom most röviden ismertetni, hogy sz. királyunk emléke előttünk annál élénkebb, annál kedvesebb legyen.

Szent-László roppant kedvezőtlen körülmények közt vette át hazánk kormányzását! Különösen az igazságszolgáltatás volt szomorú állapotban. 1074-től kezdve 1077-ig három éven át kegyetlen testvérharc, súlyos belháború dúlt az országot.

Bár az ország nagyobb része Szent László bátyjának, I. Gyécsé királynak kezében volt, mégis a nyugati vármegyében ott lézengett Salamon, ott tartogatta híveit bztatásokkal, oda csalogatta a könnyen hívőket hű ígéretekkel. Ennek következménye volt, hogy a ki valami rossz fát tett a tűzre, pl. ha egy pár szép lovat elkötött, vagy szomszéd haragosát felgyújtotta, mindjárt Salamon ország részébe futott, ott mint ártatlanul üldözött bujdosó, nemcsak büntetlenül maradt, hanem még jutalomban részesült.

Ha az urak, ha a katonák úgy tettek,

menyivel inkább hajlandók voltak a lopásra és gyújtogatásra szolgák, akik vagyoniilag semmit sem veszthettek.

Ez irtóztató állapotokon egyes ember még ha király is, még ha váltól kezdve mindenképpen magasabb is, egymagában nem segíthetett.

Azért Szent-László azzal kezdte uralkodását, hogy összehívatta az ország főurait a szenthegyre vagyis Pámonhalmra és ott rábirta őket, hogy mindnyájan erős szövetségre lépjenek a gonosz emberek szándékainak megakadályozására, a közbiztonság helyreállítására. Önmagukon kezdtek a vagyonbiztonság helyreállítására szükséges törvények szerzését. Abban az időben minden főurnak udvarháza olyan volt, hogy oda az igazságszolgáltatás emberei a bíró és a poroszló be nem léphettek. Szent Lászlónak óriási tekintélye és a lelkere gyakorolt hatalma abban nyilvánult, hogy rábirta őket e kiváltságról való lemondásra. Kész voltak kiszolgáltatni legközelebbi atyjafukat is az igazságszolgáltatásnak. Meg is esküdtek ott a szenthegyen, hogyha akármelyik atyjafuk egy tyuknál többet ért lopott, se el nem rejtik, se meg nem védik a büntetés elől! (II. 1.)

A főurak és nemesek fölött a bíró maga a király, Szent-László lett, még pedig személyesen, annyira, hogyha akkor fogtak el valakit, mikor a király háboruban volt, erősen őrizni kellett addig, míg a király vissza-jött. (III. 14.)

A várkatonák és szolgák felett az ország

A német birodalom vaskancellárja, Bismarck vette merészen kezébe a kezdeményezést s vette fel programjába a socialpolitikai reformtörvényeket. A birodalmi kormány 1881-iki nyilatkozata a balesetelleni biztosításról szóló törvényjavaslat beterjesztésénél, örökké nevezetes marad a socialpolitika további fejlődés történetében: «Nemcsak a humanitás, a keresztény felfogás kötelezi az államot arra, hogy támogatására utalt tagjairól gondoskodjék, hanem az államfenntartó politikának feladata a népesség birtok nélküli osztályaiban azt a meggyőződést ápolni, hogy az állam nemcsak szükséges, hanem jótékony intézmény. E célból oly nevezetes előnyök által, melyeket a törvényhozás biztosít oda vezetőnek, hogy az államot, ne csak a kedvezőbb osztályok védelmére, hanem a szegény nép érdekeit szolgáló intézménynek is tekintsék. Oda kell törekedni, hogy a socialdemokraták csábításai ellenében a munkásosztályban azon meggyőződés erősödjék, hogy az állam kész érdekeiben hatékonyan közreműködni s hogy az állam nyíltan elismeri, hogy róluk gondoskodni kötelessége».

Igy születtek meg az aggkor-, rokantság- és balesetek elleni biztosító intézkedések, melyek ma már 100 és 100 millió márkák egybegyűjtésével a német munkások millióinak existenciáját biztosítják.

A fiatal német császár még tovább ment az állam socialismus merész ösvényén. A munkás védelem minden irányát felkarolva, a munkaidő tartama a munkások szövetkezése, művelődése, lakviszonyai, egészségügyi tekintetében, nemzetközi konferenciák és megállapodások útján igyekszik munkásosztályainak megnyugtatására és a socialdemokratia támadásainak ellensúlyozására.

Ha nálunk a socialdemokraták erős támadásával találkozunk közintézményeink ellen, úgy ez a közgazdasági élet sok bajától és sokszor a lelkiismeretlen igaztók működésétől eltekintve arra vezethető vissza, mert állami életünk vezetői elmulasztották kellő időben kezdeményezni és fejleszteni azon munkás védelmi intézkedéseket, melyeket Európa előhaladottabb államai, kitartó gondossággal, lépésről-lépésre megvalósítottak s ez által a létező állami és gazdasági rendet a socialdemokraták támadásai ellen biztosították.

Csak Darányi Ignác földmívelési miniszter kormányzata óta lett nagyobb figyelem fordítva a már elmérgesedett állapotok sanálására. Az ő békitő, a kis embereket védelemben részesítő intézkedései, alighogy kezdeményezve lettek, szerencsétlen közjogi helyzet kialakulásával véget is értek.

Nagy szerencsének tartom hazámra nézve, hogy a nagy miniszterium földmívelési minisztere ismét Darányi lett; ki nagy fontosságú tárcájának ügyeit mult kormányzata szellemében, támogatva az ezen szellemet magukévá tett miniszter társainak, különösen Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternek hason irányú törekvésével, fokozatosan lesz képes megvalósítani. A nemzetnek engedett fegyverszünet tehát az új magyar socialpolitika megalapozására is kecsegtető kilátásukat nyújthat mindnyájunknak.

A kvóta. A magyar kvótadeputáció, amennyiben a delegációk péntekig befejezik munkájukat, szombaton összeül, hogy hozzászóljon az osztrák nunciumhoz, amely tudvalevően a kvótát a lakosság számaránya szerint 57,6 : 42,4-ben akarja megállapítani.

Ha a delegációk munkája tovább tartana és Széll Kálmán, a kvótabizottság elnöke aka-

dályozva volna abban, hogy szombaton Budapesten lehessen, akkor a magyar kvótabizottságot július 2-ikára fogják összehívni. A kvótabizottság Bécsben levő tagjai az osztrák bizottság követeléseit természetesen elfogadhatlanoknak tartják és Földes Béla a bizottsági előadó azon a nézetten van, hogy azon az alapon, amelyet az osztrák bizottság javasol, még tárgyalni sem lehet.

Sőt határozottan kijelentette, hogy más kvótakulcs, mint amilyen a mostani, el sem képzelhető.

Mindamellett az osztrákok feltűnő békülékeny hangon beszélnek eről a dolgról. Nem mintha követeléseikről le akarnának mondani, belátván, hogy ez Magyarország újabb megrablását és kizsákmányolását jelenti, hanem mert azt gondolják, hogy jó szívet és hízog dolgokkal legalább a kvótadeputáció tagjait a lábukról levehetik. Nem lesz ebből semmi.

A delegáció ülése.

— Fővárosi tudósítónk telefonjelentése. —

Goluchowski kinos szapulása is elvégződött. A magyar delegáció plénuma letárgyalta a külügyi tárca költségvetését általánosságban és részleteiben. Általánosságban tekintettel a Wekerle-kormány paktumára, két horvát delegátus kivételével elfogadta a plenáris ülés a költségvetést, miután előzőleg Burián báró közös pénzügyminiszter helyenkint elég szellemes s a helyzet ellenszenves voltát szinte feledtető formában vette védelmébe miniszter társát Goluchovskit. Müller osztálytűnök is beszélt, de persze most sem valami sok szerencsével. A részletes tárgyalás során Rakovszky gondoskodott pikantériáról s ugyancsak sok borsot tört a külügyminiszter orra alá. Parázs összeszólalkozás is volt a felszólalások során. Stahó István, akit tíz évvel ezelőtt a néppárt vitt a Házba, most a függetlenségi

közbirái ítétek. Ezeket Szent-Lászlónak nagybüntetésekkel kellett szorítania a törvények végrehajtására. Ítéletek tartására. Annyira ment a rablólktól, tolvajoktól való félelem, hogy a bírák sem mertek fellépni. Tehát Szent-László olyan törvényt alkotott, hogy ha valamelyik bíró elnéző volt a gonosztevők iránt, akkor feldúlták mindenét és eladták őt rabszolgának, de — s ebben már Szent-László kegyessége és igazságossága mutatkozik — gyermekeit nem volt szabad bántani. Viszont, ha bírói jogával vissza élve, ártatlan embert akasztatott föl, az összes elfoglalt javakat vissza kellett adni és még 110 pénz büntetést is kellett fizetnie, a mi körülbelül mai 300 frtot, 600 koronát tett ki. Kifogásolhatta valaki a bírónak ítéletét az időnként egybegyűlt részleges országgyűlés előtt is, de ha az tűnt ki, hogy a bíró helyesen járt el, akkor a kifogásoló fizetett 110 pénzt, s ha nem volt annyira eladták őt rabszolgának s úgy elgittették ki a bírót.

Később a bírói illetékességet is meghatározta a király. Minden gonosztevőt azon megye bírójá ítélt meg, ahol elfogták.

A bíró pecsét küldéssel idézett, de a papság és főurak kivoltak véve hatósága alól. Megyéjén kívül a bíró nem ítéltetett.

Nagy dolog ma is, de még nagyobb volt akkor a gonosztevők felfedezése. Hogy ez még is megtörténhessék Szent-László, az akkori állapotokhoz mért intézkedéseket tett. Mivel akkoriban a lakosság vagyona nagyobb részét állatokból állott, s a ló, szarvasmarha stb.

tolvajások voltak a leggyakoribbak, lábnyomok és egyéb ily jelek nagyon fontosak voltak a lopott jószágok megtalálására. Ha tehát valakinek valami jószágát ellopták, joga volt hivatást küldeni abba a faluba, a mely felé a nyomok vezettek, s akkor a falusiaknak nem volt szabad kihajtaniok a legelőre jószágait, mert különben széjjel taposták volna a friss nyomokat. Két-három tanu jelenlétében minden kárvallott kereshette jószágát a gyanúsított helyeken, s ha valaki ezt megakadályozta 55 pénzt, tehát mintegy 150 frt.-nyi büntetést fizetett.

Másik és gyakoribb módja volt a gonosztevők felfedezésének, hogy egyes falvak az időnként kiküldött bíróság előtt tolvajoknak kiáltották az előttük ismert gonosztevőket. Legritkább eset volt, mikor a kárvallott tetten érte a tolvajt és rögtön ő maga elfogta. Mivel akkoriban nem voltak az országnak csendőrei és rendőrei, joga volt a károsultnak a gonosztevőt megkötnie, s ha valaki őt ebben akadályozta 55 pénz bírságot fizetett.

Szent-László uralkodásának első évtizede alatt kitűnt, hogy e módok egyike sem volt elégséges az összes gonosztevők felfedezésére s az országnak az összes rablólktól való gyökeres megtisztítására. Egyszerűen egész falvak állottak össze s a köztük levő vagy hozzájuk futott tolvajokat nem jelentették fel, hanem a nyereségen osztoztak velük.

Azért 1087 táján új országgyűlést hívott össze s azon a rablók megtérkezésére

új módokat keresett és új törvényeket szerzett.

Elhatározták, hogy a király országos nyomozást rendeljen el és a rendes bíróságokon kívül hívja segítségül a határőröket, a főurakat és a szabad társadalmi osztályokat is. Királyi követ, vagy mint ma mondanók királyi biztos, ment minden vármegyébe, s ha abban laktak határőrök először is azok századosait, tizedeseit, azután magukat az öröket hívta elő, s felszólította őket, hogy mutassák meg a tolvajokat.

Aztán a főuraktól kérdezte meg a királyi követ, melyik falu híres a tolvajlásokról s akkor a királyi követ odament s felszólította először általában, hogy adják ki a tolvajokat, aztán pedig tizenként vetette őket vizsgálat alá.

Végül faluról-falura járt a királyi követ. Összehívta a lakosságot és előadta nekik, hogy Magyarország főurai ilyen esküvel erősített fogadalmat tettek: se nem kimélik, se nem titkolják a tolvajt. Felszólította aztán őket, akarnak-e ők is hasonló esküt tenni?

Ha letették az esküt, meg kellett mutatniok a tolvajokat, ha nem akarták letenni az esküt, azzal mindjárt elárulták, hogy bűnösök és így egyenként vizsgálat alá vettek.

Sajnos legkevesebbet tudunk arról, hogyan történt Szent-László idejében a büntett bizonyítékot egy-egy ember bűnössége mellett bajosan nyújtottak, kivéve a tettenérés esetét. Ekkor tanukon kívül egyéb bizonyítékot nem

párt padjairól tűzött össze Rakovszkyval. Hollót Zboray csipkedte közbeszólásokkal.

A hadügyi költségvetés tárgyalása Barabás elnöklésével sirnább lefolyású volt.

Ami a munkarendet illeti, ma a közöspénzügyi költségvetést, valamint a zárószámadásokat tárgyalják, ugyancsak a megszállott tartományok pénzügyi adminisztrációját is. Pitreich elfoglaltsága miatt a hadügyi költségvetés tárgyalását pénteken folytatják — az ünnepet nem respektálva. A plenáris ülések előreláthatólag csak hétfőn fejeződnek be.

A király szájába adott nyilatkozatot:

— *Die Herren sprechen viel, aber ohne Nutzen*, a delegátusok körében különbözőképp kommentálják.

A részleteket itt adjuk:

A delegáció plenáris ülése a külügyi költségvetés vitáját folytatta; Zichy Tivadar gróf elnöklésével. A jegyzőkönyv felolvasása után megállapították, hogy több szónok nem iratkozott föl.

Burián István báró a külügyminiszter helyett élt a zárzó jogával. Védelmezi Goluchowskit. A szerb-bolgár vámuniót azért kellett ellenezni, mert nem tűrhette a külügyminiszter a bolgár állatállomány behozatalát a mi közös területünkre. A cimer-kérdésben a külügyminiszterium meg fog tenni minden lehetőt, hogy Magyarországnak panasz ne lehessen. Ami egyébként a közös ügyeket s a monarchia két államának egymáshoz való viszonyát illeti, azért, hogy a mézeshetek elmúltak, még nem kell fölbontani a házasságot. Az esernyőt sem szokás eldobni, ha elállt az eső, hanem el kell tenni a szekrénybe, amíg megint szükség nem lesz rá.

Szentgyörgyi Müller László tette meg azután észrevételeit a vita során elhangzott támadásokra.

Zboray Miklós el fogadásra ajánlja javaslatát s hangsúlyozza mennyire szükséges a követek és konzulok tevékenységét évenként a megfelelő jelentések alapján ellenőrizni.

Szivák Imre is föntartja a maga határozati javaslatát. A külügyi költségvetést a plenum két horvát szavazat ellen elfogadja. Elfogadja az ülés Sággy Gyula és Holló Lajos javaslatát is.

is kívántak. Egyébként esetekben tehát Szent-László és kortársai megnyugodtak az istenítélet utmutatásában. Szent-István törvényeiben még hiába keressük az istenítéletek alkalmazását, ellenben Szent-László törvényeiben minduntalan arra akadunk. Az 1087. táján elrendelt országos nyomozáskor a tolvajlásról vádolt falulakosait tizedekbe osztották és úgy vitték valamelyik nagyobb egyházhoz. Itt aztán minden tizedből egy tüzes-vasat hordozott. Ha a tüzes vaspróba öt ártatlannak mutatta, akkor a többi kilenc is felmentetett a lopás gyanuja alól. De nem úgy történt a dolog megfordítva s éppen ebben látszik Szent-László igazságossága. Ha a tüzes vaspróba a vizsgálat alá vetett 10 ember egyikét bűnösnek mutatta, a többi kilencet nem tartották rögtön gonosztevőnek, hanem ezek megint egyenként hordozták a tüzes vasat s így, ha ártatlannak voltak megmenekülhettek.

Egy tekintetben látszólag igazságtalanok és kérelhetetlenek Szent-László törvényei: a lopás irtóztató büntetésében. Szent-István is roppant szigorúan tiltja törvényeiben a lopást.

A szabad ember rabszolga sorsra jutott, a szolgának pedig orrát, fülét levágták, vagy pedig a szabad ember 50 tinóval, a szolga 5 tinóval váltotta meg magát. Csakhogy éppen ez a váltás volt Szent-István törvényeinek sarkalatos hibája. Minden tolvaj először is abban bizott, hogy nem csipik rajta, aztán pedig, ha mégis rajta csipték, nem sajnálta azt a pár tinót orráért, füléért így aztán annál bá-

Következik a részletes tárgyalás.

Rakovszky István kifogásolja, hogy a külügyminisztert csak II-od és nem I-ső osztályú osztályfőnök képviseli.

Zboray Miklós követeli, hogy minden nagyobb követésnél magyar tolmácsot alkalmazzanak.

Szentgyörgyi Müller László kijelenti Rakovszky támadásával szemben, hogy a tárgyalások rendjében sehol sincs megállapítva, hogy milyen osztályú osztályfőnök képviselheti a minisztert a delegációban.

Rakovszky István kifogásolja a külügyminiszterium levelezését, amely nem magyar, hanem mindig német. Ez eklatáns sérelme a paritásnak.

Az első címet azután elfogadták.

Következik a második cím, a rendelkezési alap.

Rakovszky István a külügyi sajtóiroda ellen emel kifogásokat, miután nem áll a helyzet magaslatán. Fölhossa újból a Gautsch-fiúk esetét, akiket a rendelkezési alap pénzén küldöttek ki Párisba — tanulmányozni, Wekerlének is, Tisza Istvánnak is van fia, de egyiknek sem jutott észébe, hogy a rendelkezési alap terhére küldje Franciaországba.

Kmetty Károly szólal föl azután.

Szentgyörgyi Müller László mentségül azt hozza föl, hogy máskor is küldött ki a közös kormány kebelbeli megbízottakat, akik mindenkor rézesültek pótlékban.

Issekutz Győző megszavazza a címet.

Sággy Gyula megszavazza ugyan, de nem bízik a külügyminiszterben.

Zboray Miklós: Akkor minek fogadja el. Szabó István: Joga van hozzá.

Rakovszky István: Eddig nem is tudtuk, hogy joga van hozzá. (Derűtlenség.)

Szabó István: Most megtudhatják. Nem lehet minket terrorizálni. (Mozgás.)

Wekerle Sándor miniszterelnök sajnálja, hogy Gautsch nevét belevonták a vitába. Védelmébe veszi Gautschot.

Rakovszky István kijelenti, hogy amit mondott, hivatalos jelentések alapján hozta szóba. Onnan is ismeri.

A tételt elfogadják. Ellene szavaztak: Rakovszky István, Zboray Miklós, Bakonyi Samu, Kmetty Károly és Teleki Arvéd gróf.

Holló Lajos: Csak öten vannak.

Zboray Miklós: Holló másként ír a lapjában és másként szavaz. Persze, beteg Polónyi.

A költségvetést részleteiben is elfogadták. Következik a hadügyi tárca költségvetése. Az elnöklést Barabás Béla veszi át.

Okolicsányi László előadó ismerteti a költségvetést.

Bakonyi Samu szólal fel elsőnek.

Szemere Miklós bizalommal van Pitreich iránt. (Mozgás.)

Teleki Arvéd és Nikolics Vladimir föl szólalása után elnök a vita folytatását péntekre halasztja.

Szent László ünnepe.

A Kath. Kőr működésének egyik látható jele, amelyre igazán büszke lehet, Szent László király emlékünnepeinek igazi ünnepi színvonalra való emelése. Nincs ugyan ez a nap vörös betűkkel írva a naptárba, de Nagyvárad városra nézve ünneppé kellett avatni ezt a napot, alapítója iránti kegyeletből. A Kath. Kőr kezdeményezése folytán lett e nap ünnepünké nekünk nagyváradiaknak.

A tegnapi ünnep a székesegyházban istenitisztelettel kezdődött, a melyet Fetser Antal segédpüspök tartott, szentbeszédet pedig dr. Lestyán Endre mondott. A misén résztvettek a polgári és katonai hatóságok fejei.

Dél előtt 11 órakor a főgimnázium disztermében ünnepély volt. Az ünnepélyt a székesegyházi énekkar nyitotta meg Beleznay Antal karmester vezetése alatt előadott régi magyar egyházi énekkel, amely precíz, igen hatásos előadásával általános tetszést aratott.

Az énekkarban részt vettek: Csipkés Sándorné, dr. Krüger Aladárné, Szönyi Margit, özv. Tutsek Ferencné, Zettner Irén, Huszár Lajos, Lobermayer Gyula, Maróczy János, Nevorall István, Resch Mihály, Szabó Imre, Vidovich Béla.

Ünnepi előadást dr. Karácsonyi János kanonok tartott »Szent László, a magyarok igaz bírása« címmel. Ritka élvezetet nyújtott a tudós kanonok ezzel a felolvasással. Alaposság mel-

rabban áradt el a rablás, lopás hazánkban egész Szent-László koráig.

De Szent László utját állotta ezen váltásnak. A tettenért nagyobb tolvajt akár szabad, akár szolga volt, irgalmatlanul fel kellett akasztani. Ha pedig csak ludat, vagy tyukot lopott fél szemét veszítette.

Az utóbb rábizonyított büntett esetében, ha a kár tíz dénárnál, tehát körülbelül egy forintnál többet ért, akkor a szabad embert fel kellett akasztani, de ha a kár kisebb volt, akkor 12-szeres kárpótlással és egy örök átadásával megmenhette magát.

Tíz év múlva azonban Szent-László ezt a váltást is eltörölte és kimondotta, hogy ha szabad ember 10 dénárnál kevesebbet érő lop, félszemének elvesztésével bünhődjön. A szolgát már nem oly könnyen büntették halállal, mert akkor ártatlan urának is kárt okoztak volna, de az orrát okvetlenül levágták. Külön cikkely tiltotta az uraknak, hogy tolvaj szolgák orrának levágását váltságdíj megajánlásával, vagy másképpen vonatkozó törvényt is szigorította Szent-László akként, ha a szolga 6 denárnál értékűt lop, mind a két szemét, ha kevesebb értékűt lop, félszemét veszítse. A tolvaj férjes asszony orrát és hozományát veszítette, az özvegy asszony fél szemét.

Nem kerülte el az igazságos király figyelmét az akkor papi ruhában járó deákok tolvajlása sem. Ha csak egy libát, tyukot, vagy egy kis gyümölcsöt loptak, a mestereknek kellett őket megvirgácsolnunk, ha nagyobb bünt-

követtek el, a püspök lehuzatta róluk a papi ruhát és átadta őket a világi bírónak megbüntetés végett.

Csak egy dolog volt, ami e törvények borzasztóságát enyhítette. S ez volt az egyháznak, királyi palotának, és a püspöki udvaroknak menedékjoga.

Aki e helyekre menekült, életét megmenette. Ide menekültek először a csupán gyanúsítottak. Ezek aztán ártatlanságukat hangoztatták, s ha azt a bíró előtt is bebizonyították, megmenekültek: (III. 17.)

Az igazi bűnösök azonban a menedékhelyeken sem kerültek el büntetésüket. Ha a tetten ért és bíróhoz kísért tolvaj utközben kiszabadult és az egyház kerítésébe szökött, nem halt ugyan meg, de kivezették és megvaktották. Ha még meg nem fogott és meg nem kötözött tolvaj előre az egyházba menekült, életét, szemét megmenette, de örökös szolgája lön annak az egyháznak.

A papnak nem volt szabad könyörölnie az ilyen önként rabszolga sorsra jutott emberen, mert ha szabadon bocsátotta, ő maga került rabszolgaságra, a tolvajt pedig eladták külföldre.

És még egy irgalmas vonás vegyül bele Szent-László bíraskodásába: az ártatlan gyermekekről való gondoskodás. Még a tetten ért legkegyetlenebbül sujtott tolvajnak gyermekei is szabadon maradtak, ha tíz éven alul voltak és így atyjuk bűnéről nem is tudhattak. A tolvaj özvegyasszony gyermekeinek részét nem volt szabad elvenni. A gyilkos vagyónának

lett a munka kidolgozása ragyogott a szellemes ötletekből s mindvégig lekötötte a közönség érdeklődését. Tanulást nyújtott nem egy új, ismeretlen adatával; amit pedig közbeszólt az istenítéletekről, valóságos külön kis tanulmány volt. A tudós felolvasót viharosan megtapsolták, munkáját lapunk mai számában közöljük. Utána Popity János szavalta el »Nagyasszonyunk, hazánk reménye« kezdetű költeményt az ő remek organumával, pompás kifejező erejével, óriási tetszés mellett. A lélekemelő ünnepélyt a székesegyházi énekharzárta be a »Boldogasszony anyánk« remek, hatásos előadásával.

A jelen voltak közül a következőket sikerült összejegyeznünk:

Batig Ferencné, Belezny Antalné, Belezny nővérek, Bodó Bertalanné, Bodó Ilonka, Csipkés Sándorné, Czajlik Rózsika, Des Echerolles-Kruspér Gilbertné, özv. Grunwald Henrikné, Jakabovits Irma, özv. Krüger Viktorné, dr Krüger Aladárné, Kiss Döméné, Kiss nővérek, Kasztil Sándorné, Meluch Lajosné, özv. Trenhauser Józsefné, Trenhauser Rózsika, Papp Ferencné, Papp nővérek, özv. dr Személy Kálmánné, Szlatkay Jozsefin, Szőnyi Margit, özv. Tutsek Ferencné, Tölgyesse Károlyné, özv. Vidovich Bonaventuráné, Zettner Irén.

Notabilitások: Vinkler József c. püspök, Fetser Antal felszentelt püspök, Laurán Agoston nagyprépost, Grócz Béla, dr Karácsonyi János, dr Bundala Mihály kanonokok, Dus László, Novotny S. Alfonz, dr Vuicskics Gyula, Géczy Lajos, Somogyi Károly, Csomák Károly, Szilágyi Dózsa, Ponty Kelemen, Zsálik Privát, Körössi Andre, Belezny Antal, Mayer Antal, Imrik Gusztáv dr, Vidovich Béla, dr Pataky Arnold, dr Némethy Gyula, Makucz Ernő, dr Wimmer Julián, dr Tóth-Szabó Pál, Ujlaky Rezső, Mellau István, Peszeky Ferenc, Makkay József, Stark Gyula, Heilinger József, Szőke János (Erkeserü), stb., stb.

Délben a Kath. Szabad Liceum vezető tagjai dr Karácsonyi János kanonok vendégszerető házában voltak szívesen látott vendégei. A kedélyes ebéden sikerült tóztokat

kétharmadát odaitéli ugyan a meggyilkolt családjának, de egyharmadot mégis visszatartat a gyilkos gyermekeinek.

Hanem azért ezek után is nagyon különösnek tetszik, hogy Szent-Lászlót ily borzasztó szigorú törvények szerzőjét és végrehajtóját a törvénykönyv írója és később azt bakonybéli szerzetes »iriissimus«-nak, »igen kegyes«-nek nevezgetik!

Amde ez csak a mai kor finnyás gyermeke előtt lehet helytelen nagy visszatetsző. Ma menekülni engedik a nagy gonosztevőket Amerikába, a csirketolvajokat pedig meleg szobában tartogatják. Ily állapotokból bizony bajos visszazökkenteni az értelmet azon korba, mikor még nem voltak rendőrök, nem voltak börtönök, mikor telefon, telegram útján nem lehetett intézkedni egy-egy gonosztevő kézrekerítése után.

Pedig, ha Szent-Lászlót igazán akarjuk ismerni, ha az ő érdemeit helyesen akarjuk értékelni, azon korba kell magunkat képzelni. Akkor látjuk, hogy Szent-László rablóbandáktól és tolvaj-szövetkezetektől elárastott országból igazi, biztos, áldott hazát teremtett igazi biróságával, a gonoszok üldözésével és jók megvédésével.

Jogsan mondhatjuk, hogy »Grissimus res Ladislaus« »nagyon kegyes volt László király« de csak a jók iránt, ellenbenben az akkori körülményektől kívánt szigorú bíró volt a rablók, tolvajok, erőszakosak iránt!

Igy érte el, hogy züllött országot vett át s olyat hagyott utódára, a melyben halála után 5 évre már enyhíteni kellett a szigorú törvényeken.

mondtak dr Karácsonyi János, Bundala Mihály dr Vuicskics Gyula, dr Krüger Aladár.

A Szent László-fürdőben.

Az ünnepség komoly, lélekemelő délelőtti részéhez pompásan illett a Szent László-fürdőben rendezett nyári táncmulatság derűs, üde képe. A mulatságnak igen szép, distingvált publikuma volt Papok, világiak a notabilitások sorában, másrészt ragyogó, giszes hölgyközönség. *Kernács* János a fürdő populáris bérlője, minden igényére figyelemmel volt a szórakozóknak. Vásárhelyi Béla cigány hol ropogós talp alá való, hol meg ábrándos hallgató nótákat hozott táncosok és nem táncolók mulattatására.

A hölgyközönség sorából, amely ritka szép számmal jött el, a következőket sikerült följegyeznünk:

Asszonyok: Batig Ferencné, Balogh Kálmánné, özvegy Brányi Gézané, Bösörményi Gézané, Dus Lászlóné, Ferdényi Olivérné, Fráter Pálné dr-né, özvegy Grunwald Henrikné, özvegy Gyalokay Antalné, Hoffman Henrikné, Herkner Péterné, özvegy Horváth Kálmánné, Jancsó Kajosné, Kaczvinszky Andorné, Krüger Aladár dr-né, Klintók Jánosné (Beznye), Kakas Istvánné, Kiss Döméné dr-né. Kelemen Kálmánné, Krupinszky Antalné, Lázár Aurélné dr-né, Láng Józsefné, Móré Pálné dr-né, Molnár Imréné dr né, Meluch Lajosné, Kunszentmiklósi Nagy Istvánné, Ováry Sándorné, Papp Imréné, Szokoly Tamásné, Szuhányi Lajosné, Tölgyessy Károlyné, Verzár Istvánné dr-né.

Leányok: Brányi Böske, Bösörményi Tilda, Dely Anna, Terényi Ilonka, Herkner Szidike, Horváth Klárka, Horváth Ida, Kiss Nóra, Kiss Valika, Korda Rózsika, Krupinszky Irén és Gizi, Kakas Irén, Lőrinczy nővérek, Molnár Ilonka és Jolánka, Móré Ilonka, Miss Albina, Kunszentmiklósi Nagy Ilona, Ováry Panka és Klári, Rednik Vilma, Rednik nővérek, Szokoly Irénke, Sággy Tercsi, Szőnyi Margit, Székely Aranka és Ilonka, Szeghy Jolán, Szappanos nővérek, Trenhauser Rózsika.

Az urak csoportjában ott voltak:

Glatz Antal főispán, Bundala Mihály dr és Karácsonyi János dr kanonokok, Dus László, Móré Pál dr, Vuicskics Gyula dr, Némethy Gyula dr, Balogh Kálmán, Molnár Imre dr, Wimmer Julián dr, Kiss Döme, Lencsés János, Zsálik Privát, Szilágyi Dózsa, Makkay József, Peszeky Ferenc, Ujlaky Rezső, Mellau István, Komlóssy József, Lázár Aurél dr, Ováry Sándor, Papp Imre, Székely Sándor, Kaczvinszky Andor, Jancsó Lajos, Csomák János (Furtá), Bösörményi Géza, Szőke János, Kelemen, Kálmán, Krasznay Andor, Láng József, Lakatos Ede, Hoffmann Henrik, Szuhányi Lajos és még igen sokan mások.

A szép társaságot éjfél után különvonat hozta be Nagyváradra.

Előfizetési felhívás.

A keresztény Magyarország nagy nemzeti ideáljainak tulipánjegyében lépünk át egy új évnegyed friss, tavaszi barázdáiba. Tizenkét esztendő múltunk folyamán a fejünk fölött elsuhant éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A liberális korrupció kapuja, a mely ellen nehéz tusákat vívtunk mi is kereszties lobogónk alatt, végre bedőlt s a magyar közéletet tisztító, megedző légáramok járnak át.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után lélekben megjutalmazta mindazokat, a kik a közélet különböző csatasoraiban megállották helyüket. Mi

tollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az újkorszak örömnapjaiban megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás veszélyes munkálkodásával előkészített hatalmas etikai nővemelkedése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják wa a közélet méltó, igazi vezérei s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik, a melyekért a mi sajtónk munkáit valaha tömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiek vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka* Ottokár székesfejérvári püspök ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missiót lelkünk egész idealizmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsület iparkodásával, következetesen iparkodunk betölteni.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarországra.

Zászlónk a Máriás-lobogó, rajta a kereszt s a kereszt tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiek. Nyílt sisakkal küzdünk, a *tisztességes sajtó harcmórában*. Szencziókat nem hajhászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultust nem üzünk. Sem mások hűségát nem kamatoztatjuk, sem mások gyöngéiből hasznot nem huzunk. Elszánt harcunkban joggal számítunk a becsület, hithű, hazafias katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.

Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.

Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.

Negyedévre — — — — 6 »

A »TISZÁNTÚL«
szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

Nagyvárad—Püspökfürdő—Féliczfürdő.

		Személyvonat				
Nagyvárad állomás	ind.	8.03	10.05	2.26	4.44	8.44
Várad-Velenceze	»	8.12	10.15	2.38	4.55	8.55
Rontó	»	8.28	10.29	2.52	5.09	9.08
Püspökfürdő	»	8.38	10.40	3.02	5.19	9.18
Féliczfürdő	érk.	8.50	10.52	3.14	5.31	9.30

Féliczfürdő—Püspökfürdő—Nagyvárad.

		Személyvonat				
Püspökfürdő	ind.	8.38	10.40	3.02	5.19	9.15
Féliczfürdő	»	8.55	10.57	3.19	5.34	9.38
Rontó	»	9.02	11.04	3.26	5.51	9.44
Várad-Velenceze	»	9.15	11.17	3.39	5.54	9.51
Nagyvárad állomás	érk.	9.25	11.27	3.49	6.04	10.51

Az indulási és érkezési adatok közép-európai időre vonatkoznak. Az esteli 6 órától reggeli 5.59 percig terjedő idő felete számokkal van jelölve.

A budapesti katolikus legényegyesület jubileuma.

A budapesti országos katolikus legényegyesület — mint már megírtuk — az idén éri meg fennállásának ötvenedik évfordulóját. Ez alkalommal az egyesület három napra terjedő jubileumi ünnepséget rendez a fővárosban és pedig augusztus 18-tól 21-ig. Az egyesület ez uton is felkéri mindazokat, kik valamikor tagjai voltak, vagy félszázados jubileuma iránt érdeklődnek és meghívásra igényt tartanak, sziveskedjenek erre vonatkozó óhajukat a jubileum elkészítő bizottságánál (Budapest, VII., Rottenbiller-utca 20—22.) bejelenteni. A előkészítő bizottság bárminemű felvilágosítással a legszivesebben szolgál. A jubileum iránti érdeklődésüket kifejezték levélben *Városv Gyula* kalocsai érsek, *Bende Imre* nyitrai püspök, *Firczak Gyula* munkácsi püspök, *István Vilmos* szombathelyi püspök, *Mailáth Gusztáv* gróf erdélyi püspök, *Széchenyi Miklós* gróf győri püspök, *Zichy Gyula* gróf pécsi püspök, *Batthyány Vilmos* gróf felszentelt püspök, nyitrai koadjutor és *Fischer-Colbric Agost* kassai segédpüspök. Az egyházfejedelmek közül többen megjelenésüket is megígérték, arra az esetre, ha valami akadályozó körülmény közbe nem jön.

Metropolitánk *Városv Gyula* dr. kalocsabácsi érsek *Schiffer Ferenc* prelátskanonok központi elnök címére a jubileum ügyében a következő meglehangú sorokat intézte:

Nagy örömmel értesültem Nagyságodnak e hó 25-én hoztam intézett nagybecsű soraiból arról, hogy a központi katolikus legényegyesület ez év folyamán fennállásának ötven éves jubileumát fogja megünnepelni.

Midőn e nagyfontosságú és vezérszerepet vivő egyesület jubileumán való részvétemet, amennyiben körülményeim gátolni nem fognak készségesen megígérem, őszinte tiszteletem kifejezésével maradok

szives lekötelezettje

Városv Gyula,
kalocsai érsek.

* Kitüntetett belügyminiszteri titkár. A király *Bulyóvszky Aladár* nyugatmázott belügyminiszteri titkárnak a miniszteri osztálytanácsosi címet díjmentesen adományozta,

* Rendkívüli városi közgyűlés. Nagyvárad thj. város házi pénztárának valamint a házi pénztárban kezelt alapok, alapítványok és letéteknek 1905. évi zárszámadásai tárgyalása véget a a folyó évi június hó 30-ik napján d. u. 3. órakor megtartandó rendkívüli közgyűlésre bizottsági tag urat tisztelettel meghívom. Nagyvárad 1906. évi június hó 26-án. *Rimler Károly* polgármester.

* Hivatalos órák a városházán. A hivatalos órák megállapításáról a legutóbbi városi közgyűlésen volt szó, s a törvényhatóság akként határozott, hogy a hivatalos órákat a városi tanács állapítsa meg, azonban jóváhagyás végett a közgyűlésnek bejelenti. A városi tanács tegnap tartott ülésében akként határozott, hogy július hó 1-től szeptember hó 1-ig reggel 7 órától délután 1 óráig lesznek a hivatalos órák. Csak aztán gondoskodják a polgármester, hogy az új hivatalos idő be is legyen tartva, nem mint a múltban s ne csak a kisebb tisztviselőkre legyen az kötelező.

* A kamarai választások előkészítése. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara újralakítása céljából Nagyvárad város kereskedői és iparosainak a kamarai beltagok megválasztásához szükséges névjegyzéke az 1868. VI. t. c. értelmében egybeállítván, ezen névjegyzékek f. évi július hó 1. napjától július hó 8-ig a rendőrkapitányi hivatal iparügyszámbételek

hivatalos helyiségében (II. emelet 17/18 sz. szoba) közszemlére kitétetnek, miről az érdekelt iparosok és kereskedők oly figyelmeztetéssel értesítetnek, hogy a névjegyzéket a tent kitétt határidő alatt és pedig a hivatalos órákban (d. e. 9—12 és d. u. 3—5 óráig) megtekinthetik. A névjegyzékek elleni esetleges felszólamlások legkésőbb f. évi június hó 16-ik napjáig Nagyvárad város tanácsához adandók be. Ezen határidőn túl beérkező felszólamlások figyelembe vételét nem fognak. Nagyvárad, 1906. június hó 23-án *Gerő Armin* r. főkapitány.

* Befizetés. A Polgári takarékszövetkezet befizetései folyó hó 29-én, azaz pénteken ünnep miatt délelőtt 9—11-ig teljesítendőek.

EGYESÜLETEK.

Ipartestületi gyűlés. Az ipartestület előjárósága f. hó 28-án csütörtökön délután 5 órakor tartja meg a havi rendes ülését, melyen az ipartestület kötelekébe tartozó iparos polgárok mint hallgatók résztvehetnek. Nagyvárad 1906. június 28-án *Bertsey György* ipartestületi elnök.

TANÜGY.

Tanítók és tanítónők választása.

A községi iskolák má csütörtökön délután tartandó ülésén tölti be a megüresedett tanítói állásokat. Előre láthatólag az eddigi helyettesítőkből fogja megválasztani az új tanítókat és tanítónőket az iskolaszék. Legalább is ezt követeli a méltányosság. Ugyis abnormal állapotok vannak nálunk s helyettesítések tekintetében. Nagyvárad városának nem szabadna azt tenni, hogy valaki 4—5 évig működjen a középiskoláknál mint helyettes. Az erkölcsi kötelesség azt parancsolná, ha valaki egy évig helyettesít s megfelelő erőnek bizonyul, véglegesítse az iskolaszék. Jelenleg is vannak a községi iskoláknál olyan helyettes tanítók, akik már évek óta meglegedés mellett töltik be hivatásukat. A férfi tanítók között legelőször Sándor, Csigás Mihály és Kovács Lajos.

Iskolai záróünnepély. A nagyvárad-velencei községi elemi leányiskola tanulói az értesítők kiosztásával kapcsolatosan folyó hó 29-én d. e. 9 órakor záró ünnepélyt rendeznek. Az ünnepélyen a testület szívesen látja a vendégeket.

KÖZGAZDASÁG.

A kamara teljes ülése.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara tegnap, június hó 27-én tartotta teljes ülését, *Huzella Gyula* kir. kereskedelmi tanácsos elnöklété alatt.

Fanasz a vasútra.

Az ülés elején felszólalt *Fodor Lajos* kültag s rámutatott azon anomáliára, hogy *Berettyóújfaluba*, a csütörtöki vásárok alkalmával a közönség részére nincs elég vasúti kocsi, dacára, hogy az állatszállító kocsikat is felhasználják személyszállításra. Így volt továbbá a mostani nagyvárad orsz. vásárok is. B-Ujfaluból ugyan eljutottak valahogy, de már Mezőkeresztesen sokan lemaradtak a vonatról. Más vidéken vásári vonatokat indítanak hasonló esetekben. Indítványozza, hogy a kamara írjon át az államvasutakhoz ezen anomáliák megszüntetése iránt s B-Ujfaluba csütörtökönként, Nagyváradra pedig minden hétfőn és kedden vásári vonatokat indítsanak.

Titkár pártoló hozzászólása után az indítványt elfogadták.

Az elnöki előterjesztésből kiemeljük, hogy a miniszter által a vámdíjtelek kiszabásánál előállható vitás kérdések eldöntésére alakított vámtügyi tanácsba a kamara részéről dr. *Sarkadi Lajos* titkárt küldte ki az elnökség. — Felterjesztést intézett az elnökség a miniszterhez egy orsz. mezőgazdasági kísérleti állomás felállítására iránt, valamint a nagyvárad m. á. v. menetjegyiroda kellő felszerelése iránt. — Tudomásul vették a titkár és pénztárnok jelentésével együtt.

A kamara 1905. évi zárszámadását elfogadták. E szerint a bevételek 44.312 kor. 29 f., a kiadások 26.300 kor. 35 f.-re rugtak s így a maradvány 18.011 kor. 94 f. A kamara vagyona 1905. év végén 53.029 kor. 11 f. A nyugdíjalap vagyona 24.324 kor. 64 fillér. Felterjesztik a miniszterhez.

Postai kézbesítésnél a kereskedelmi és ipari utazók, megbízottak, küldöttek személyazonosságának igazolása tárgyában tervek vett rendelkezéseit a kereskedelmi osztály, némely tévedés pótlásával, elfogadhatónak, illetve véleményezhetőnek javasolja. A teljes ülés az osztály javaslatát elfogadta.

A cégviszonyok rendezése tárgyában javasolja a kereskedelmi osztály a teljes ülésnek, hogy véleményezze a miniszternek, miszerint ha az I. fokú iparhatóságok a nyilvántartáshoz szükséges adatokat pontosabban közlik a kamarával, a kamara esetéről-esetre intézkedhetne az üzlet helyének változása esetén, ezen körülménynek a cégjegyzékben leendő átvezetése iránt. Az iparüzlet helyének tüzetesebb megjelölését a cégjegyzékben azonban a vidéken nem tartja szükségesnek az osztályülés. Elfogadták az osztályülés javaslatát.

A tulipán-kert.

A temesvári társkamara pártolás és hasonló mozgalom megindítása céljából megküldötte a magyar ipar érdekében kerülete kereskedőihez intézett felhívását. A kereskedelmi osztály javasolja, hogy egyszerűen tudomásul vegyék az átiratot.

Az előterjesztés és javaslat kapcsán *Ováry Lajos* beltag a saját és az ipartestület nevében szólalt fel s a temesvári társkamara átiratában foglaltakat méltányolva, indítványozta, miszerint a kamara hívja fel a kerületben lévő kereskedőket, hogy üzleteikbe lehetőleg magyar ipari készítményeket rendeljenek.

Titkár részletesen ismerteti az ügyet. Kétféle kereskedő van; az egyik rész nem ad semmit a mozgalomra, a másik méltányolja a célt s felhívás nélkül is pártolja a magyar ipart. Nem hiszi, hogy a felhívásnak meg lenne az eredménye, de azért elfogadásra ajánlja *Ováry* indítványát.

Huzella Gyula elnök hosszabban fejtegeti, hogy a magyar ipar még eléggé versenyképes. Példákat hoz fel, hogy a mostani tulipán mozgalmat, melyről most tulajdonképpen szó van, a külföldi ipar mennyire kiszákmányolja s készítményeire hangzatos hazafias jelzőket alkalmazva, a közönséget kihasználja. Most nem időszerű a mozgalom, mert kimeríti a lelkesedést s majd mikor igazán szükség lesz rá, nem lesz meg a lelkesedés, éppen a kamaráknak realisan kell gondolkozni. Most tegyük félre a buzgalmat.

Ováry Lajos éppen azt óhajtaná indítványával elérni, hogy a kereskedők mintegy ellenőrzői legyenek a magyar ipar pártolásának azzal, hogy amiből lehet, csak magyar gyártmányokat áruljanak.

Huzella Gyula elnök felemlíti még, hogy pl. kapott Budapestről tulipánjelvényeket 1—5 korona ár mellett s az 1 koronással teljesen egyenlő jelvényt Bécsből 30 fillérért küldtek. Amelyik kereskedő csak a megélhetést nézi, az az olcsóbbat rendeli.

A teljes ülés *Ováry Lajos* indítványát fogadta el.

A varrógép ügynökök által a megrendelések körül elkövetett visszaélések megállítására tárgyában véleményt kért a miniszter. Az

iparos osztály javasolja, hogy a kamara véleményezze, miszerint a gyűjtés csakis azzal a feltétellel engedessék meg a 10,000 lakosnál kisebb helyeken, ha a megrendelést a községi előljáróság a megrendelési vagy szerződési okiraton hitelesíti. Elfogadták az osztály javaslatát.

Ozv. Szedlarikné-Dudinszky Ilona nőipariskola igazgatójának az 1906-907. tanévre is megadták a 200 kor. segélyt.

Biharvármegye véleményét kért a kamarától egységes vásárrendtartási szabályrendelet alkotása tárgyában; az iparos osztály mint már előzőleg, most is azon javaslatot terjeszti a teljes ülés elé, hogy a szabályzat minta gyanánt adassanak ki az egyes törvényhatóságoknak, a végből, hogy azok alapján minden vásártartó község, a helyi viszonyoknak megfelelő módosítások mellett, utasítsák vásártartási szabályrendelet alkotására. Elfogadták.

A gazdasági egyesületek és hitelszövetkezetek jogosulatlan árueladása ügyében a miniszterhez intézett felterjesztését pártolást végzett megküldötte a temesvári kamara. A teljes ülés hasonló felterjesztést intéz a kamarához.

A kolozsvári kamarának azon felterjesztését, hogy az iparos segédek részére évenként rendszeresített utazási ösztöndíj módjára, a kereskedő segédek is részesíthessenek ösztöndíjban, a teljes ülés pártolja.

A szegedi iparpártoló szövetség f. é. aug. 25-26-án tartja kongresszusát, amelyre a kamarát is meghívta. *Bortsey* György alelnököt és dr. *Sarkady* Lajos titkárt küldték ki a kongresszusra.

A Bihar megyei Gazd. Egyesület megküldötte a f. évi szeptember hó 15-23. Nagyváradon rendezendő orsz. mezőgazdasági kiállítás tervezetét s felkérte a kamarát, hogy a kiállítás rendezésében támogassa az egyesületet. Készséggel nyújt támogatást a kamara. Az »O. M. G. E.« gyűjtőívek megkü-

dése mellett kéri a kamarát, hogy gr. Károlyi Sándor szobrára gyűjtést eszközöljön és adakozzék. — Egyszerűen tudomásul vették.

Értéktőzsde.

Budapest, június 27.

Osztrák hitelrészvény	678.—
Magyar hitelrészvény	796.—
Leszámitoló bank	506.—
Rimamurányi	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	670.—
Közuti vasut	594.—
Városi villamos vasut	327.50

A gabontőzsde határídeje.

Budapest, június 27.

Buza okt.	16.82
Rozs okt.-re	17.12
Tengeri április 1906	14.—
Zab ápr.-ra	13.64
Repeze aug.-ra	—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 jun. 27-én.

Magyar aranyjárdék 4%	113.50
Magyar koronajárdék 4%	95.30
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	85.30
Magyar földterhermentelési kötvény 4%	95.50
Horvát-szlavon földterhermentelési kötvény	98.—
Magyar gyermekj. sorsjegy-kölesön	211.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	158.—
Osztrák járadék papírban	99.50
Osztrák járadék ezüstben	100.60
Osztrák korona járadék	118.—
Osztrák járadék aranyban	99.75
1860. oszt. államsorsjegyek	168.—
Osztrák-magyar bankrészvény	16.80

Magyar hitelbank részvény	809.5
Osztrák hitelbank intézeti részvény	675.00
Osztrák-magyar államvasuti részvény	670.82
Német birodalmi márka	19.10
London vista	117.25

NYILTTÉR.

Dr. Halász Lajos

ügyvédi irodáját

Körös-u. 24. sz. a.

megnyitotta.

Telefon: 680. szám.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

A. I. Budapest. A mai számban. Szives üdv.

P. B. Debrecen. Köszönet a figyelemért, miután azonban meghívót nem kaptunk, nem emlékezhetünk meg róla.

S. Gy. Bagamer. Hangulatos. Fölhasználjuk. A tudósításnak gyorsabbnak kell lenni. Aztán csak mielőtt gyakrabban. Üdv.

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltenek.

Levéllejek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
főnökök, őtlapok,
naplók,
palaczkfeliratok,
névjegyek.

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Hirdetés.

A **NAGYVÁRADI HITELBANK** részvény-társaság. (Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

Elfogad betéteket.

Legalább 3 hóig elhelyezett összeg után **5%-os kamatot fizet.**

Leszámítol váltókat.

Előleget ad: értékpapirokra, ékszerekre és terményekre.

Jelzálog kölcsönt nyújt: házakra és földbirtokra.

Az igazgatóság.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA
középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kisgazdák számára.
Irta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a
Szent László nyomdában.
Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára **20 fillér.**
Vidékre 25 fillér előleges beküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

3⁰/₀-os Jelzálogsorsjegyek

nálunk már most bejelenthetők *konvertálás céljából.*

Elfogadunk előjegyzéseket

új jelzálogsorsjegyekre

az eredeti feltételek mellett.

Főnyeremény: **Egy millió korona.**

Előjegyzéseknél darabonként 20 korona óvadék csatolandó

Ezen sorsjegyekre kölcsönt a *legelőnyösebb* feltételek mellett nyújtunk és drágább kölcsönöket konvertálunk.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI-, IPAR- és TERMÉNYHITELBANK
Nagyvárad, Teleky-utca 3. szám. Telefon: 46. szám.

Nagyvárad, Kereskedelmi Csarnok.

A Nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskola,

melynek érettségi bizonyítványa *egy évi önkéntes katonai szolgálatra* jogosít s melynek eddig **végzett 583** növendéke elsőrendű kereskedelmi, gyári, bankári és pénztári cégeknek posta-, távirtdai-, vasuti-, pénzügyi-, törvényhatósági- és egyéb közvivalatokban nyertek kiváló alkalmazást. 1906 szeptember hó 1-én nyitja meg 19-ik évfolyamát.

Az intézetet 1905—906-ik tanévben, 136 tanuló látogatta, közöttük 70 vidéki, kiknek jó családnál való elhelyezése ügyben az iskola igazgatója, dr. **Kováts S. János** ur legnagyobb készséggel jár a szülők kezére.

Az 1906—907-ik iskolai évre a *beiratások folyó évi június hó 30-án s július hó 3 első napján eszközöltetnek*

Minden egyéb tudnivalóról *Tájékoztatónk* ad bő felvilágosítást, amelyet levelezőlapon nyilvánítt kívánatra az iskolaigazgató (lakik az iskolaépületben. Deák Ferenc-utca 3. szám.) azonnal megküld. Nagyvárad, 1906 június hóban.

Reismann Mór,
a fenntartó-testület elnöke.

Dr. Hoványi Géza,
iskolabizottsági elnök.

Moskovits Farkas és Társa

„Első nagyvárad cipő és csizmagyár”

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállítói
370 munkás és alkalmazott. Fiók gyártelep Budapesten. Tanonc internátus 24 benlakó, 18 bejáró tanonc.

Készítünk kizárólag **kézimunkával a legfinomabb** s legtartósabb kivitelben
francia angol és
amerikai szabás szerinti s ezeket:

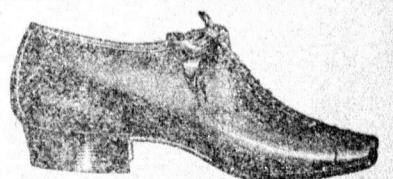
férfi, női,
és gyermek-

cipőket, csizmákat

eredeti gyári szabott áron

Nagyvárad, Kossuth-u. 5 számú saját házunkban
(volt rendőrségi épület) **kicsinybeni eladási**
üzletünkben árusítjuk.

Különleges lábbelik. Katonatisztek. Gazdászok. Vasuti és postatisztek. Csendőrök és pénzügyőrök részére.

A
Biharmegyei Takarékpénztár
Kossuth Lajos-u. házában
egy másodemeleti
4 szobás lakás
mellékhelyiségeivel együtt
kiadó.

Dorongosi dűlőben
Szy József féle teljesen be-
ültetett és termő szőlő 9
parcellában eladó. Venni
szándékozók értekezhet-
nek a Polgári Takarékpénztárban Kossuth Lajos
utca 4 sz.

Javító vizsgálatok.

A Nagyváradi Középiskola Inter-
nátus helyiségeiben a szünidő folyamán a
javító-vizsgálatra utasított és pótlóvizsgálatra
engedélyt nyert tanulók és érettségizők részére
július 15-től kezdve

szünidei tanfolyamot

fogok létesíteni, a melyen a jelentkezett tanulók
középiskolai tanárjelöltek vezetése alatt kellő
előkészítésben fognak részesülni. Az előkészítés
célja nem csupán az lesz, hogy sikeres javító
és pótló vizsgálatra elkészítsen, hanem az is,
hogy a gyenge előképzettségű tanuló további
tanulmányában szilárd alapot nyerjen. Fürdőre
utazó vagy vidéken lakó szülők fiaikat teljes
ellátásra is elhelyezhetik. Szigorú és mélyre-
ható felügyelet; egészséges kerti lakás, napon-
kénti otthoni fürdés, testedzés egyéb foglalkoz-
tatás. Értekezhetni naponként d. e. 9-12-ig.
Nagyvárad, 1906. június hó.

Dénes Pál,

intézettulajdonos és igazgató.

Nagyvárad, (Tisza Kálmán-tér 9. sz.)

Felhívás!

A Magyar Jelzáloghitelbank 3 %-os nyeresé-
gkövetkeztében legközelebb konvertáltatni fognak miéért is ezen

3 %-os jelzálogsorsjegyek

konvertálás céljából nálunk már most beje enthetők.

A konvertálási művelet során nem konvertált kötvények helyébe
lépő s kitűnő sorsolási tervvel bíró

új sorsjegyekre

előjegyzésekkel az eredeti feltételek mellett darabonként

20 korona léfizetése ellenében elfogadunk.

Nagyvárad, 1906. június 2.

POLGÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG,

Kossuth Lajos-utca.

Telephon 205.

Ugy a 3 %-os Magyar jelzálog hitelbank nyere-
mény kötvényeinek konvertálására, valamint a nem kon-
vertált kötvények helyett kibocsátandó új sorsjegyekre
előjegyzést már most elfogadunk.

Nagyvárad, Takarékpénztár r-t.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értési a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyaszt-
közönséget, hogy izzólámpa körtéket tással egyenként, melyek legolcsóbb áron
kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, hon n. nyos (matt), seines
fényképsz-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kártell áron
kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók nernst-lámpák és osmium-lámpák gyer-
gyáknál 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári
vilámpák árak mellett

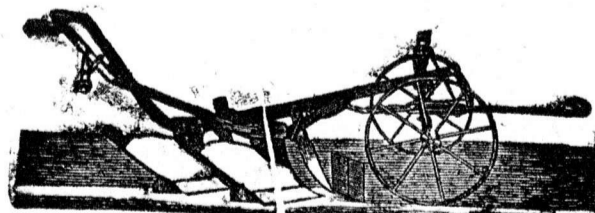
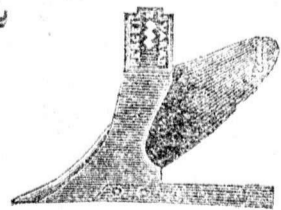
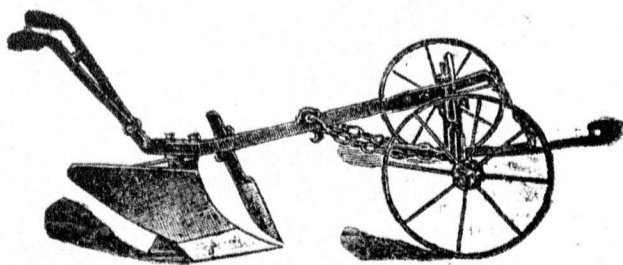
kaphatók. A villamos művezetősége elváltatja

→ villamosvilágítási ←

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, vilámpák kezelését, hozzávaló
szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett
Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvétel ingyen.

PERGE és ROZSLAY gazdasági gép- és ekegyára

utóda

Gyár: Lukács György-u.

Nagyváradon.

Raktár: Nagyvásár-tér.

Mindennemű talajviszonyoknak megfelelő ekéket és egyéb talaj-
művelő eszközöket készít a legjobb minőségben.